

Jordi Llavina

El magraner



43è Premi Marià Manent de Poesia

El magraner

Jordi Llavina

El magraner

43è Premi Marià Manent de Poesia

Pròleg de Miquel Àngel Llauger

Aquest llibre ha rebut el Premi Marià Manent de Poesia 2019, essent-ne jurat:
Vicenç Llorca, Jordi Manent, Àngels Gregori, Susanna Rafart i Rafael Vallbona.

Amb el suport de:



Primera edició: febrer 2020

Pintura de la portada:
Anna Albert i Vallès. *Camins* (2016) [fragment]. Tècnica mixta

© del text: Jordi Llavina Murgadas
© del pròleg: Miquel Àngel Llauger
© de la il·lustració interior: Marta Espinach Llavina
© fotografia de l'autor: Xulio Ricardo Trigo

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

en coedició amb

Quaderns de la Font del Cargol
fontdelcargol@gmail.com
www.fontdelcargol.cat

Disseny i composició: Ramon Martínez
www.rmdgdisseny.com

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-930-4
DL T 26-2020

TAULA

| | |
|---|----|
| Quatre paraules. MIQUEL ÀNGEL LLAUGER | 9 |
| No s'havia adonat d'aquell magraner | 17 |
| L'home se sol trobar... El tabal de tantes ales | 19 |
| Els dragons són més de marge... Amb la mà esquerra | 21 |
| El passejant continuava la seva ruta | 22 |
| Es va aixecar... L'oliva, encara verda, és com ull | 24 |
| Se li havia fet tard | 26 |
| Encara no havia arribat... Era un boixac carbassa | 28 |
| Aquella nit de novembre... Natura morta: una magrana oberta | 30 |
| Se sent remor d'aigua | 33 |
| Finalment ha trobat l'aigua... | 35 |
| Ha fet embosta amb la boca badada | |
| Va caminar una bona estona... | 36 |
| Cremaven, totes, i eren d'un blanc lluent | |
| L'endemà d'aquella nit... Si es pogués canviar d'estació | 38 |
| Un gat de mirada brillant | 40 |
| En sortir del cementiri... És la darrera casa de l'aldea | 41 |
| El passejant ha fugit... Les ànimes dels morts, mentre dormien | 43 |
| Mira de reprendre el poema... Fa un dia gris, humit i fred. Diumenge | 45 |
| El passejant no s'aturava... Un passejant anava ben distret | 46 |

| | |
|---|----|
| Per la finestra del dormitori de la dona... | 49 |
| No vol ser una cigonya | |
| L'home va sortir fora... ¿Per què em donen per mort? | 51 |
| El <i>magraner</i> avança... Tot en el cos del passejant fa punta | 53 |
| Després d'allò, el passejant | 55 |
| Si et perds pel bosc, pren paciència | 57 |
| És fosca, sí, la melangia | 58 |
| Caminant caminant... Un porc surt de la soll | 60 |
| No ho hauria d'haver fet mai... De tant en tant, esclata una notícia | 64 |
| No deixava de rumiar en l'episodi... Sabem que dins el nostre cos hi ha sang | 66 |
| Havia caminat tants dies seguits... Fa créixer els nens, la febre | 69 |
| La dona se li va ajuntar... La dona el mig abraça | 71 |
| Es va desvetllar amb el crepuscle del matí... Ella ja no l'abraça | 75 |
| El dolor és el que fa real el nostre cos | 76 |
| El 10 de juliol del 2012... La vida és l'escomesa de l'atzar | 77 |
| No és pas una mà grana | 78 |
| Sentia que el seu llarg passeig... Llavors, fa milers d'anys, la Terra era més plana | 79 |
| Cal saber quan has de tornar | 82 |

Amb la publicació del llibre que teniu a les mans, *El magraner*, de Jordi Llavina, el premi Marià Manent de poesia arriba als quaranta-tres anys d'ininterrompuda convocatòria.

Els fundadors de la secció Arts i Lletres de la Societat Cultural Sant Jaume de Premià de Dalt es van proposar retre homenatge al poeta Marià Manent, conscients de la importància cabdal de la seva obra per a la literatura catalana. D'aquesta manera també volien consolidar els llaços que el poeta noucentista i la seva família han tingut, i continuen tenint, amb la nostra població: és a Premià de Dalt on hi ha la casa pairal dels Manent.

Aprofitant aquesta efemèride volem manifestar el nostre agraïment a tots els qui al llarg d'aquests anys han fet possible la continuïtat del premi, cosa que no sempre ha estat fàcil: a la família Manent en primer lloc, als membres dels successius jurats, als diversos col·laboradors, a l'Ajuntament de la vila, a la Societat Cultural Sant Jaume... Sense ells no hauríem pogut arribar a aquesta fita, que ens permet enfilem les següents convocatòries amb entusiasme renovat.

SECCIÓ D'ARTS I LLETRES

QUATRE PARAULES

Tenim un caminant, o un passejant, que s'assembla a Jordi Llavina, poeta de reconeguda trajectòria: el nas aguilenc, la boca de llavis prims, els pòmuls escairats. I si la semblança física no és definitiva, sí que ho és la dels costums: el protagonista d'*El magraner* camina pel camp mentre va llegint un llibre, un hàbit que en el món real només conec en la persona d'en Jordi. «Més d'un cop ha patit un ensurt», explica el narrador. No és gens estrany. Jo ja ho vaig advertir al poeta, tot recorrent a l'exemple del primer filòsof, Tales de Milet, que una vegada va caure en un pou perquè caminava mirant les estrelles. Una criada tràcia que ho va veure se'n va riure, conta Plató.

Al començament, aquest passeig no és gaire diferent del que ens relata el poema narratiu *Ermita*. La primera frase («No s'havia adonat d'aquell magraner fins al dia que...») situa el protagonista en un lloc de passejades habituals, i hi ha un rètol que indica un bosc a 2,3 quilòmetres, una distància de caminades aptes per a tots els públics. No ha avançat gaire quan troba un dragó mort, una *charogne* baudelairiana, motiu present a *Ermita* i a altres peces de l'autor. Però poc més endavant el passejant es comença a extraviar. Dels boscos coneguts passa als prats ignots, munts de llicorella i gorgs pregons que l'aturen, astuts. Hi trobem el mot *llicorella*, que, efectivament, remet a l'univers oníric de J. V. Foix, semblant a l'àmbit de somni en què a partir d'ara transcorrerà el

nostre recorregut. Quan encara no ha fet gaire camí, el passejant arriba a una platja d'aigües tan transparents «que s'hi podien veure a través no sols els còdols que reposaven al fons, sinó els que, en anys anteriors, havien ocupat el seu lloc». Les normes de la lògica de cada dia ja no regeixen: a partir d'ara el caminant es podrà dedicar, amb Góngora, a *seguir sombras y abrazar engaños*.

No sabem quants de dies passen, ni quina distància recorre el protagonista. Els esdeveniments se succeeixen segons regles fantasmagòriques. De vegades som en un llenç de Paul Delvaux, de vegades pels carrers de Comala, el poble de fantasmes on un altre caminant va anar a cercar Pedro Páramo. La magrana amb què el caminant topa a la primera frase presideix, recurrent, tot el relat. La citació de sant Joan de la Creu que en Jordi situa abans de començar a caminar en fa un emblema de plenitud: *Y el mosto de granadas gustaremos*. La magrana ja era a les galtes de l'estimada del *Càntic dels Càntics*, i sant Joan en fa fruita de delectació en l'instant suprem de la unió mística. És un símbol de vida, si no fos perquè aquest clímax unitiu és també un clímax d'anihilació. A la mitologia clàssica, la magrana s'associa a la mort, potser perquè és un fruit de tardor, potser pel seu vermell de sang. Hades, déu del món inferior, rapta Persèfone i li fa menjar una magrana de l'infern, que impedirà que la donzella en pugui sortir. Finalment, Hades acorda amb Demèter, mare de la noia, que Persèfone passi un terç de l'any sota terra amb ell i la resta de l'any al món dels vius. Cada vegada que mengem magrana, ho sapiguem o no, repetim la condemna de Persèfone. La magrana és vida que esclata i és mort: fins i tot a *Els fruits saborosos*, potser el llibre més solar de la poesia catalana, les magranes *que, ben ferides, llencen un xàfec de robins* semblen carregades alhora de lluentor i de dol.

La magrana presideix un recorregut en què els rostres més diversos de la mort fan de fil conductor. No desgranaré (mai millor

dit) totes les màscares que Mrs. Death va adoptant. Fan, en qualsevol cas, d'*El magraner* un poema greu. En alguns casos, el gust d'en Jordi per la iconografia mortuòria toca les tecles del registre macabre o grotesc, cosa que fa que mirem aquesta gravetat amb un somriure. Ens acostam a l'univers de les nostres velles danses de la mort, sense arribar al del folklore mexicà, amb els seus esquelets que toquen la guitarra. L'escenografia macabra, ja se sap, ens allunya del to melodramàtic i ens acosta al melancòlic. La melangia dona la melodia de fons d'aquest itinerari. I no voldria fer això que ara en diuen un espòiler, però el lector veurà com aquesta melangia té motius que fan que aquesta sigui també una història d'amor.

També és un poema sobre el quefer del poeta. Un dels apartats comença dient: «*El magraner* avança», amb el títol així, en cursiva. El llibre dins el llibre, el llibre que parla d'ell mateix, a la manera, per exemple (si em permeteu un vincle amb una obra que li és llunyana en estil, en temps, en espai i en intenció), de *La història interminable* de Michael Ende. Potser *El magraner* és el recull de poemes en què el nostre caminant va transformant les seves vivències fantasmagòriques. Si és així, és aquest recull de versos i també el relat de la seva gestació.

Deia al començament que Jordi Llavina és un poeta de llarga trajectòria. També és narrador, i un prolífic comentarista de la literatura dels altres. Amb els seus llibres de versos, ha creat una veu d'aquelles que fan que el lector que l'aprecia reconegui immediatament un poema com a seu. Alguna de les peces en vers d'aquest llibret (la darrera, per exemple) formen part del millor de la seva lírica. El conjunt d'*El magraner* ens dona un Llavina especial, un d'aquells productes amb què els escriptors de vegades fan una marrada del seu camí habitual sense deixar de ser ells. Els lectors ho agraïm: l'autor ens sorprèn essent l'autor que ens agrada.

En Jordi em deixarà acabar aquest pòrtic amb un sonet, de manera que el pròleg s'encomani d'aquesta barreja de prosa i vers que dona a *El magraner* una textura peculiar.

Els còdols d'abans-d'ahir

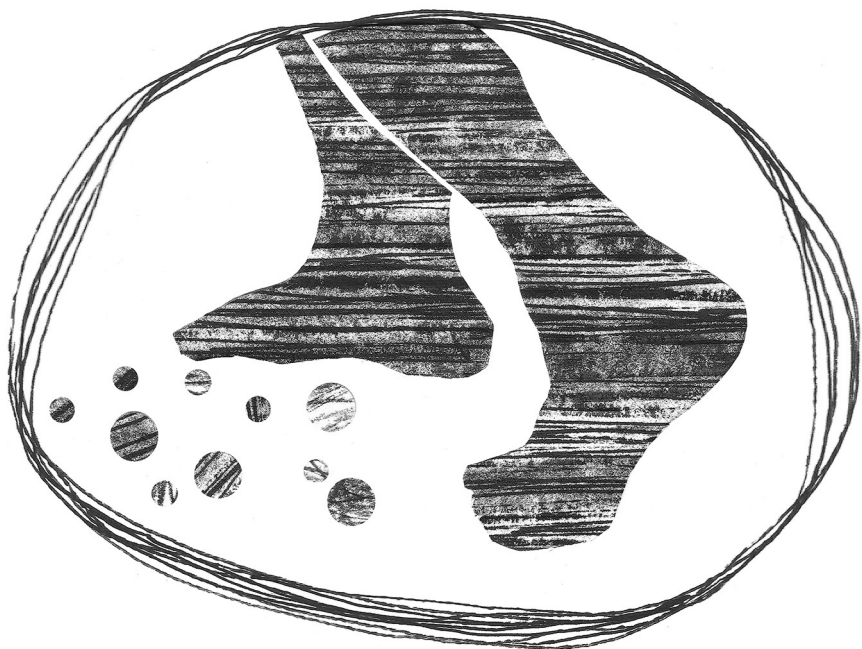
Per quin terreny quimèric fas camí,
 passejant, que a la mar l'aigua és tan clara
 que s'hi veuen els còdols que hi ha ara
 i els còdols que hi havia abans-d'ahir?

Un país on s'entelen sense fi
 les fites i on la Mort porta la vara
 de govern i governa amb una cara
 que muda i que confon Enlloc i Aquí.

Un país on l'eurítmia de la prosa
 la salpebren les fórmules del vers
 i on tot és clar i és fosc, clos i dispers.

Jo hi he estat i sé dir-vos una cosa:
 aquest quadre també el pinta l'enyor
 d'un llit que ha deixat buit el desamor.

MIQUEL ÀNGEL LLAUGER



A la Susana

La sutil ternura
del velo que separa las celdillas
de la granada.

CLAUDIO RODRÍGUEZ

Jo estimo aquell que és lliure d'esperit i de cor: així el seu cap
no és sinó entranya del seu cor.

FRIEDRICH NIETZSCHE

Y el mosto de granadas gustaremos.

SANT JOAN DE LA CREU

No s'havia adonat d'aquell magraner fins al dia que ensopegà amb una magrana que havia caigut al camí. Com que el camí era tot de terra blanca i fina, sorrenca, la fruita s'hi veia la mar de bé. En aixecar el cap, va comprovar que altres magranes encara pesaven a les branques, tot i que n'hi havia alguna que semblava la gota que està a punt de desprendre's del fil d'aigua d'una teula per estimbar-se.

La magrana estava mig esbadellada, com si algú hagués intentat obrir-la graponerament. Alguns dels grans —de color vermell, translúcids, amb el pinyol dins— estaven bruts de pols. El fruit solitari era una boca retallada del cos, amorrada a terra. Una boca vençuda per alguna greu humiliació. El passejant sempre havia trobat que els grans d'una magrana feien pensar en vitralls de catedral. Però ara, en veure la boca d'aquella magrana oberta damunt la terra, el llavi de sota i les dents que s'hi arrebossaven, va pensar més aviat en els vidres de la petita finestra d'unes golfes, empedreïts d'engrut i de pols. A l'arbre, madura i closa, la fruita fa somiar en astres i en altures. Les pomes verdes, per exemple, retallades damunt un cel d'una claror crepuscular, formen un petit sistema planetari de tardor. L'home va apuntar, en el petit quadern que duia, *poma granada a terra*.

Va xutar la fruita, que va fer uns quants tomballons com si encara fos viva. Com si fos un animaló mig viu, que hagués perdut gairebé completament el domini sobre el seu cos. Hi ha un cartell, just darrere el magraner, que anuncia el bosc on es dirigia el passejant: el nom senzill del lloc i la distància fins a arribar-hi, 2,3 km. Tot i que el cartell és una mica més alt que l'arbre, el verd

d'aquest enrama el pal metàl·lic, l'engalana. Potser van plantar el cartell un dia que el magraner estava ben pelat, sense fulla –tot ell, esgarrifança hivernal i esgarrap de l'aire blanc. Potser fa un temps el pal auster del cartell i les branques despullades de l'arbre es tractaven amb una certa distància, però aviat devien acostar-se. Tal vegada, amb l'adveniment de les fulles, que sembla que hagin de promoure una mica més d'hospitalitat que una brancada nua, que un esquelet d'arbre envellit. Perquè, a més a més, en aquell camí, ran del marge on el magraner senyorejava i el cartell semblava escortar-lo, tot era de mena llisa, horitzontal: els camps d'ordi, el camí mateix que no s'elevava gaire, les vinyes, amb els seus ceps d'estatura arbustiva i la tendència de l'espessa pampolada a l'aclofament. I fins l'home, que, just en aquella hora, es va asseure amb l'esquena repenjada a la soca i va mirar enlaire, per adelitar-se amb la imperfecta rodonesa de la fruita que guardava la llum tintada dels vitralls catedralicis.

Les magranes vives, dins la capçada. Els grans, dins les magranes. Els pinyols, dins els grans. Tot això parla de mort i de vida en la boca.

L'HOME se sol trobar, durant els seus passejos estivals, algun colom que s'abeura al safareig d'un mas, i abelles, també assedegades, que pessiguen l'aigua estancada amb neguit. Alguna abella sura damunt l'aigua: tanta set l'ha morta. Pesa tan poc com la mica de plomissol que ha perdut el colom. L'aigua va plena de vida i de mort.

Cau damunt el safareig ple que sobreix per les vores un rajolí d'aigua que deu venir d'una mina. Quina paciència, aquell fil d'aigua!

L'home passeja i llegeix, de tant en tant aixeca el cap del llibre, que té les tapes blanques i les lletres del títol negres. Algun cop, ha patit un ensurt. Desenes de tórtoras amagades dins la brancada d'un ametller, potser mirant d'obrir l'estoig verd de les ametlles, que s'estan formant dins la closca, o espicossant grans esparsos en un rostoll eixarreït com la barba de tres dies d'un mort que ja ho serà per a tota l'eternitat (relativa eternitat fins que barba i galta es fonguin com la mantega dins el vas de la calavera), en passar ell per allà a la vora, alcen el vol de cop, atabalades, potser temoroses de la pólvora precisa i ociosa dels caçadors.

El tabal de tantes ales,
 aquell alat esvalot
 —com si, adust, i a la impensada,
 s'alcés un mort del seu clot—,
 esglaien el passejaire
 i li desbriden el cor.
 Ell pensava en la pregària

per a un nen petit que es mor:
 si es pogués fer amb veu que trona,
la de tots els animals
—els que estimen la carn morta
i els que es nodreixen d'alfals!